
UDC 821.581

DOI <https://doi.org/10.51198/chinesest2024.01.46>

THE MOTIF OF NATIONAL IDENTITY IN ALAI'S PROSE WORKS (BASED ON THE NOVEL «BEES FLY AND SPIN»)

I. Khyzha

Lecturer of the Oriental Languages Department
H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
2, Valentynivska Str., Kharkiv, 61168, Ukraine
iv.khyzha@gmail.com

The aim of this article is to explore in detail the topic of the national identity in the prose of a famous Chinese writer Alai. By analyzing his story «Bees fly and spin», we consider how the writer reproduces and explores aspects of the culture, traditions and the inner world of the characters in the context of national self-identification through the Buddhist motives. In Alai's case, literary works act as catalysts for national self-awareness and contribute to the establishment of national identity among readers. Attention is focused on the interaction of Tibetan literature with socio-cultural environment as well. The article examines cases when literary works act as a tool of resistance or expression of Tibetan national and cultural identity in conditions of external pressure. The article also describes how religious, socio-cultural and historical aspects influence the formation of national identity in Alai's stories, expanding the understanding of the relationship between literature and national identity. With the help of descriptive, historical and political analysis, the internal conflict of the characters, the religious subtext of the work and the evolution of the national idea in the context of the development of the state and the transformation of the cultural image of Tibetans are decoded. This study also takes into account the interaction between the motif of national identity and the current literary trend aimed at the study and embodiment of the cultural characteristics of the nation. Through this analysis, the article expands our understanding of how literature can influence the formation and preservation of national identity in the modern world, both regionally and globally. We also put forward a new perspective on the relationship between literature and the formation of national identity in Alai's work; the said perspective deepens understanding and tests new approaches to the analysis of national and cultural dynamics in the modern literary context.

Key words: Tibetan literature, Buddhism, cultural aspect, Alai, national identity, self-identification.

МОТИВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ПРОЗОВИХ ТВОРАХ АЛАЯ (НА ОСНОВІ НОВЕЛИ «БДЖОЛИ ЛІТАЮТЬ І КРУЖЛЯЮТЬ»)

I. П. Хижя

Ця стаття має за ціль поглиблено дослідити тему національної ідентичності у прозових творах відомого китайського письменника Алая. Здійснюючи аналіз його оповідання «Бджоли літають і кружляють», розглядаємо те, як письменник відтворює та досліджує аспекти культури, традицій і внутрішнього світу персонажів у контексті національного самовизначення через буддистські мотиви. У випадку Алая літературні твори виступають як каталізатори національної самосвідомості та сприяють утвердженню національної ідентичності серед читачів. У статті також описується те, як релігійні, соціокультурні та історичні аспекти впливають на формування національної ідентичності в оповіданнях Алая, розширюючи розуміння взаємозв'язку між літературою та національною самосвідомістю. Також акцентується увага на взаємодії тибет-

ської літератури із соціокультурним середовищем. У статті розглядаються випадки, коли літературні твори виступають як інструмент опору або вираження тибетської національної та культурної ідентичності в умовах зовнішнього тиску. За допомогою описового та історико-політичного методів дослідження декодуються внутрішній конфлікт героїв, релігійний підтекст сюжету та еволюція національної ідеї у контексті державного розвитку і трансформації культурного образу тибетців. Це дослідження також ураховує взаємодію між мотивом національної ідентичності та сучасною літературною течією, спрямованою на дослідження й утілення культурних особливостей нації. Завдяки цьому аналізу стаття розширює наше розуміння того, як література може впливати на формування та збереження національної ідентичності в сучасному світі як на регіональному, так і на глобальному рівні. Запропоновано і новий погляд на взаємозв'язок літератури та формування національної ідентичності у творчості Алая, поглиблюючи розуміння та апробуючи нові підходи до аналізу національної та культурної динаміки у сучасному літературному контексті.

Ключові слова: тибетська література, буддизм, культурний аспект, Алай, національна ідентичність, самоідентифікація.

Література завжди відображала душу нації, утілюючи її цінності, традиції та пошуки. До того ж у сучасних державно-соціальних умовах набуває важливості поняття національної ідентичності. Останнім часом це явище асимілюється з різними видами мистецтва, зокрема з живописом, архітектурою, театром музикою та літературою [Римаренко 1996, 337]. У світлі цього вивчення національної ідентичності через призму китайської літератури стає надзвичайно вагомим та цікавим із погляду порівняльного літературознавства дослідженням. У Китаї, країні, яка може пишатися тисячолітньою історією та розмаїттям культур, слова стають не лише засобом вираження, а й ключем до розуміння самої національної сутності. Література як вид творчості зазвичай найбільш яскраво репрезентує поняття «свободолюбивість», «визвольна боротьба», «громадянська позиція» та «національна самоідентифікація», оскільки ще з ранньої давнини як європейські, так і азійські народи боролися за власну незалежність та збереження культури, звичаїв. Такого роду боротьба зачепила і національні меншини, які нині проживають у Китайській Народній Республіці: тибетців, уйгурів, монголів, чжуанів, маньчжурів, мяо та багатьох інших. Кожна із цих національних груп має власні мови, звичаї, культуру та особливості, однак історію становлення не всіх було винесено на літературне тло [Hattaway 2003, 57].

Тибетська самоідентичність – це ланка, що з'єднує непрохідні вершини культури, історії та віри. У світі, де глобалізація пронизує кожний аспект життя, тибетська ідентичність стає не лише пріоритетом для тибетців, а й об'єктом глибокого дослідження для соціологів, політологів, культурологів, істориків, мовознавців і літературознавців. Серед відомих іноземних та українських учених, які займалися дослідженням питання ідентичності тибетців, можна згадати Б. Хіллмана [Hillman 2018], Т. Кійо [Кеhoe 2015], О. Огневу [Огнева 2021], Д. Скачкову [Скачкова 2020]. За останні роки з початку XXI ст. було повідомлено про різні випадки порушень прав тибетців, у тому числі обмеження культурної та релігійної свободи, арешти діячів та активістів, а також демографічні зміни, пов'язані з китайською політикою масового переселення. Китай визначає свою політику в Тибеті як розвиток та модернізацію регіону. Варто

також зазначити, що доступ до Тибету обмежений для іноземних журналістів та незалежних спостерігачів, що значно ускладнює одержання об'єктивної та повної інформації про ситуацію в регіоні [U.S. Department of State 2021].

Автори з Тибетського автономного району нині набувають широкої популярності у читачів Материкового Китаю, Тайваню, інших азійських країнах та за кордоном. Є доволі велика кількість сучасних тибетських авторів, які активно пишуть та висвітлюють свою культуру, історію та сучасні питання. Однак через обмежений доступ до інформації, який може бути пов'язаний із політикою та обставинами в регіоні, імена та доробки цих тибетських авторів можуть бути менш відомими на міжнародній арені. Серед відомих представників китайського модерну та постмодерну, які є етнічними тибетцями або ж китайцями з тибетським корінням, – Далай Лама XIV, Алай, Джам'янг Норбу, Накцанг Нуло, Дондуб Г'ял [Dendrub 2008, 65]. Усі ці автори зображували не лише побут та традиції тибетського народу, а й пропагували концепцію національної ідентичності та самобутності у їхній країні, зокрема широко представляючи релігійний складник народу. До прикладу, Джам'янг Норбу пише власні прозові твори англійською, знаходячись у еміграції у Сполучених Штатах Америки. Накцанг Нуло, своєю чергою, видає твори тибетською мовою, а Алай – китайською. Усі ці митці є не лише письменниками, а й правозахисниками, чії дослідницькі роботи стосуються прав людини та ситуації у Тибетському автономному окрузі.

Якщо брати до уваги саме тибетську націю, то можна виокремлювати ту, що має багатогранну історію та культуру, і складники цієї нації включають різні аспекти, такі як етнічність, мова, релігія, традиції та інші культурні риси. Тибетська етнічна група є частиною тибетсько-бурятської групи тибетсько-бурятської мовної родини. Основною мовою тибетців є тибетська мова. Це тибето-бірманська мова, яка використовується в регіоні Тибету та суміжних територіях [Leiwei 2004, 40–41]. Також існують різні діалекти та мови, що використовуються різними підгрупами тибетців. Щодо історії та суспільства, то Тибет має власні історію і соціальну структуру. Раніше тибетське суспільство було організоване за феодальним принципом із наявністю загального лідера (далай-лама) та духовного лідера (панчен-лама).

Надалі розглядаємо безпосередньо малу літературну творчість Алая та її зв'язок із тибетським народом. Письменник народився 1959 р. у селі Біла Долина, чи Карронг, що розташоване у окрузі Г'єлронг, нині Баркхем, у гірному регіоні. Виріс автор у повіті Нгава Тибето-Цянського автономного району провінції Сичуань. Родина письменника була двомовною: у побуті розмовляли тибетською та китайською. Власну кар'єру Алай почав із написання віршів, а наприкінці 1980-х років почав створювати перші прозові літературні твори. Його роман «Коли курява спаде» «尘埃落定» виграв п'яту літературну премію Мао Дуня у 2000 р. та набув популярності серед китайського суспільства завдяки унікальній авторській та поетичній мові, культурно-етнічному підґрунтю Тибету. У 2005 р. було опубліковано другий роман «Порожня гора», який містить у собі шість історій, дія яких відбувається в маленькому тибетському селі Джикунь. У 1998 р. Алай став головним редактором журналу Science Fiction World, штаб-квартира якого знаходиться у м. Ченду (адміністративний центр провінції Сичуань).

Протягом наступного десятиріччя Алай розширив видавництво: тепер воно має тираж більший, аніж будь-який науково-фантастичний журнал у всьому світі. Зараз письменник обіймає посаду завідувача сичуаньського відділення Асоціації письменників. Алай – автор романів «Коли курява спаде» «尘埃落定时», «Пісня короля Гесара» «格萨尔王» та «Порожня гора» «空山», збірки новел «Тибетська душа» «藏魂», оповідань «Риба» «鱼», «Бджоли літають та кружляють» «尘埃飞扬», «Три гусениці» та ін. Письменник також написав сценарій до повнометражного китайського фільму «Альпіністи» «攀登者», який вийшов на екрани 2019 р. [Санг Тсеринг 2011, 92]. Авторська манера письма у Алая не є складною для сприйняття або відчуженою, однак містить деякі унікальні риси. Письменника відносять до епохи китайського постмодерну, а жанр, із яким він працює найчастіше, – це історична та побутова проза, патріотичні твори. Виходячи із цього, можна зрозуміти, що мова написання Алая містить значну кількість культуронімів, історизмів, унікальних онімів і топонімів та релігійну лексику. Такі категорії слів, зокрема постають проблемою для перекладачів, які займаються художнім перекладом творів із китайської на українську.

Тож перейдімо до ідейно-художнього аналізу центральної для нашого дослідження новели. Коротка історія «Бджоли літають і кружляють» входить до збірки оповідань та новел Алая «Срібло у місячному сяйві».

У назві та значеннєвому концепті твору автор створює алегорію, де бджоли символізують людські життя, а їхні польоти і кружляння стають метафорою нескінченного циклу життя та смерті. Через цю розповідь про бджіл Алай звертається до фундаментальних філософських питань про життя, смерть, час і нескінченність. Він відображає ідею про те, що кожне життя – як звичайна комаха бджола – має свою роль у цьому нескінченному циклі, але не менш важливим є буддійський посил: усі ми навчаємося чогось, отримуючи досвід від попереднього та передаючи його наступному поколінню [Lydia 1992]. Серед основних тем яскраво виділяється на літературному лоні тема поваги до природи та розуміння її законів, що є характерним моментом для творчості Алая «Бджоли літають і кружляють», – це текст, який до глибини пронизаний рисами символізму. Течія символізму у цьому разі утворює чинник, який дає змогу читачам розмірковувати про сенс життя та його нескінченні взаємозв'язки. Виходячи з релігійного боку тексту, «Бджоли літають і кружляють» може бути алюзією на концепцію кругообігу життя і смерті в буддизмі. Ця концепція відома як «сансара», що означає нескінченний цикл народження, смерті та переродження, який продовжується з життя в життя [Гятсо 2015, 51].

У буддизмі існує вчення про «карму», яке свідчить, що наші дії залишають сліди в нашій душі та визначають наше майбутнє переродження. Подібно до бджіл, які літають і кружляють навколо квітів, збираючи нектар, а потім створюють мед і вмирають, живі істоти переживають народження, життя та смерть у цьому нескінченному циклі. Метафора такого типу також може символізувати безперервний процес навчання, розвитку та духовного зростання, який відбувається протягом багатьох життів. Сюди можна віднести й інтерпретацію образу безсмертного божества у вигляді тварин та комах: *«І тільки він почав вимовляти їх уголос, як прозвучали звуки, схожі на перебори струн. То солодкоголоса небожителька торкнулася до піпи. І звучала тільки мелодія,*

така витончена і гармонійна, легка і протяжна, вона наче приближувала до гармонії та просвітлення, ніби злітала з бджолиних крилець, які збирали на лузі нектар» (тут і далі переклад наш). Тут бачимо пряме порівняння гудіння бджіл зі звуками китайського музичного інструменту – піпи 琵琶, звук якого у буддизмі знаменує приближення до нірвани [Kang, 2004]. Вираз «бджоли, що літають і кружляють» може бути вжито, зокрема, і для вираження національної ідентичності, особливо в контексті різноманітності культур, народів та їх взаємодії. У цьому разі цей крилатий вираз може бути декодовано так:

1. Різноманітність культур. Як і бджоли, представники різних національностей та культур можуть «літати і кружляти» в загальному просторі, випромінюючи культурне багатство та різноманіття. Кожна культура має унікальні риси, але вони співіснують у великому мозаїчному образі як частини загального пазла: *«Але то була незвичайна бджола. Вона зросла на лузі, жила у земляному вулику серед ячменю. А зараз вона не встигла до снігу повернутися у свій вулик і тепер літала, наспівуючи собі щось»*. Спостерігаємо поведінку бджоли, відірваної від цілого складника, а саме образ відділення людини від свого народу.

2. Взаємодія та обмін. Бджоли переносять пилок із квітки на квітку, сприяючи запиленню та росту рослин. Аналогічно національна ідентичність може бути збагачена через взаємодію та обмін культурними ідеями, традиціями та цінностями між різними групами [Гундар-Гонгадзе 2017].

3. Співпраця та солідарність. Бджоли працюють разом у вулику для досягнення спільної мети – виробництва меду. Також національні групи можуть працювати спільно для досягнення загального блага, зміцнення своєї ідентичності та збереження культурної спадщини [Чжиань 2015, 79–80].

4. Повага до різноманіття. Як бджоли, які виконують різні ролі у вулику, різноманітність національних та культурних груп збагачує суспільство та сприяє його розвитку. Повага та розуміння цієї різноманітності є важливими аспектами національної ідентичності [Магочій 2005, 74].

Отже, загальний зміст полягає у тому, що національна ідентичність може бути зрозуміла як мозаїка з різних культур, які взаємодіють та співіснують, створюючи загальний контекст та багатство. У новелі основною лінією є окреслення чернечого життя, духовних практик та буддистських звичаїв. У цьому контексті головна ідіома твору може ілюструвати такого роду аспекти. Перший аспект – ритмічність і постійність. Бджоли виконують свої обов'язки, літаючи та кружляючи, у ритмі природних циклів. Аналогічно ченці можуть дотримуватися ритмічних практик, молитви та медитації, які допомагають їм підтримувати духовну рівновагу: *«Лами вийшли з-поза кущів дрібнолистої азалії, зовсім як солдати із засідки. Можливо, через те, що із квітів ішов такий аромат, монахи похитувалися, неначе були п'яні. Згодом вони пояснили, що сп'яніли від безмежного щастя, оскільки їм пощастило отримати такого наставника»*. Тож тут цілком утілюється не лише постійність, а й служіння монахів, вірність своїй справі. Як бджоли збирають нектар і створюють мед, ченці можуть служити іншим та робити добрі справи. Їхня «п'янка ходьба» може бути алюзією до їхньої діяльності, спрямованої на благо інших істот та суспільства, шляхом здобуття прозріння. Образ Громади: бджоли працюють у вулику, утворюючи суспільство з певними ролями та завданнями. Це

може бути авторським відображенням чернечої громади, де кожен монах грає свою роль у підтримці духовних практик та підтримці один одного: «*А бджоли літали і кружляли, і з цих звуків наче магічним шляхом виникав трон із лотосу, на який монах легко зійшов*». Тут бачимо опис згуртованості серед інших монахів та радисть від того, що їхній наставник став на крок ближче до образу Будди. Бджоли створюють мед та стільники, що нагадує ченців, які через свою духовну практику та служіння творять духовне багатство та гармонію [Лі 2004]. Загальна ідея полягає у тому, що поширений у релігійній культурі вираз «бджоли літають і кружляють» може бути використаний для ілюстрації духовної практики, служіння та пошуку гармонії у чернечому житті. У буддизмі як релігійної та філософської традиції концепція часу та сезонів має свої особливості. Зокрема, варто звернути увагу на образ весни та природу, висвітлених автором у творі. Деякі аспекти весняної пори можуть відноситися до буддійських навчань та практик:

1) Мінливість і швидкоплинність. Весна як період відродження природи після зими може нагадувати про важливість розуміння мінливості і минулості в буддійських навчаннях: «*А Самгтан часто сидів на тому ж місці, де зараз сиджу я. Він продовжував завзято вивчати Канон. Сонячне світло проникало через вікно, залишаючи сяючі променеві плями на сторінках книги. Самгтан, посміхнувшись, одягнув сонячні окуляри, і промені тієї ж миті зникли, а на сторінках залишилась лише мудрість у чистому вигляді*». Учення про «Анатту» стверджує відсутність постійної, незалежної особистості у всіх речах, що наголошує на мінливості всіх явищ, однак практики монаха завжди тривають, і їх складник не змінюється.

2) Весна у прозі зазвичай виступає як символ відродження та переродження всього живого: «*...луг, засіяний маленькими жовтими квітами. Неподалік тече Янцзи, тому у свіжому повітрі відчувається присмак води. Я мимоволі посміхаюсь і записую такі слова: «Бджоли літають і кружляють». Аж тут звертаю увагу на танцюючі промені, і до мене звідкись доноситься дивовижна музика*». Із такого опису бачимо, що відродження природи у весняний період може бути символом перетворення та можливості зміни, що відповідає поняттям реінкарнації та постійного розвитку у буддизмі.

3) Поєднання з буддійською практикою. Багато буддійських практик, таких як медитація та усвідомленість, звертають увагу на природу і навколишнє нас: «*За бесідою вони непомітно дійшли до зовнішніх воріт монастиря, де дзюрчав кристалевий і прозорий гірський струмок*». Як бачимо з образу струмка, весна зі своїми елементами може бути порою для більш глибокого поєднання з навколишнім світом та розуміння його мінливості.

4) Очищення та новий початок через образ весни, тепла та комах: «*Геше зупинився біля воріт головного храму і спостерігав, як промені сонця грають посеред квітів і дикі бджоли небувалої краси кружляють та гудуть над бутонами... Самгтан і рабжамба-геше так і залишилися стояти перед променями високого сонця, розглядаючи хмари дивовижної форми та структури*». У деяких культурних та релігійних традиціях весна вважається часом очищення та нового початку. Аналогічно у буддизмі практика звільнення від страждання та негативних аспектів може розглядатися як новий початок. Варто взяти до уваги, що буддизм є різноманітною релігією і включає безліч традицій,

практик та інтерпретацій, і зв'язок весни з буддійськими навчаннями може відрізнятися залежно від цілей служіння [Чжан 1996, 693].

Варто також звернути увагу і на інші образи, які фігурують у новелі Алая. А саме, образ білих коней, який є доволі неоднозначним у літературі: *«Перед ним постала компанія однокласників, які вибралися відпочити на природі. Він подумав: а раптом ці білі коні дійсно спустилися з небес? Такі білосніжні, легкі і витончені. Одразу видно було, що ці істоти на належать цьому світові...»*. Один із можливих способів розуміння цього образу полягає у його асоціації з мудрістю та освіченістю. У деяких буддистських традиціях білий кінь може бути символом духовної прозорості та просвітленості. Також у контексті буддизму образ білого коня може використовуватися для вираження ідеї про звільнення від пут бажань та ілюзій, які утримують людину від духовного розвитку. У цьому разі білий кінь може відображати свободу від матеріальних прив'язань і відкриття шляху до внутрішнього спокою та освітлення. В основній частині та у розв'язці твору трапляється опис ще одного символу, а саме грибів: *«Він розповідав, що на цій поляні ростуть гриби. Нині вночі роса особливо рясна, от гриби і проросли у такій кількості. І одна купка грибів пробилася якраз під спальним мішком Самгтана, вони ж і викликали кошмар. Самгтан і Живий Будда присіли на траву трохи перевести дух. І невдовзі у тихому сяйві місяця став розливатися запах грибів, які смажились у молоці»*. Символ грибів у літературі може носити різноманітні конотації залежно від контексту та авторського задуму. Оскільки деякі гриби мають властивість швидкого росту після дощу чи у вологому середовищі, вони можуть символізувати природний процес відновлення та регенерації. І в окремих контекстах гриби можуть бути спробою відобразити психологічні стани персонажів, указати на їх уявність чи психічні перетворення. Що доволі характерно для вищезазначеного оповідання, де Самгтан переживає кошмарний віщий сон, у якому бачить блискавку і смерть. Хоча буддисти, як правило, зосереджуються на духовному зростанні через медитацію, морально-етичного життя, проте іноді відомі практики використання так званих грибів псилоцибіну, які є своєрідним психотропним засобом. Після їх уживання монах знаходить власне прозріння і вважає, що став на ступінь вище у релігійному просторі [Mauger 2023]. Це і засвідчує кінцівка твору, де найбільш вірогідно буддійський монах досяг стану нірвани, цілком можливо, що були задіяні і гриби.

Отже, у цій статті нам удалося розглянути різноманітні аспекти та взаємозв'язки, які формують і впливають на національну ідентичність персонажів в оповіданні «Бджоли літають і кружляють». Під час художнього аналізу новели виявлено, що національна ідентичність є складним поняттям, яке переплітається з історією, культурою та особистими досвідом. Водночас Алай удадо висвітлює внутрішній конфлікт та еволюцію національної самосвідомості, звертаючи увагу читача на те, як ці аспекти впливають на життя та взаємини героїв.

Як бачимо із сюжетної лінії оповідання, релігійний складник, а саме буддизм, також може відігравати важливу роль у формуванні національної ідентичності для Тибету, де він став частиною культурного та історичного спадку і ключовим елементом суспільного життя. Зображення життя монахів та головного лами криють у собі образ народної величі та неприступності

тибетців. Зокрема, і сакральність є найважливішим ключем у збереженні власної народності, адже нація поєднує у собі як фізичні, матеріальні цінності, так і духовні.

Однак варто також пам'ятати, що модерний зовнішній світ залишає свій відбиток на тибетській культурі та літературі. Взаємодія зі світом, політичні питання та економічні перевороты ставлять тибетців перед випробуванням адаптації. З одного боку, це може призвести до розширення горизонтів та обміну культурним досвідом, а з іншого – до втрати унікальних рис, які так намагається зберегти тибетський народ. Збереження мудрості минулого, сучасний активізм та відкриття нових форм державності і національного самовираження стають класичними рисами того, чим стала та що може стати тибетська ідентичність у найближчому майбутньому.

ЛІТЕРАТУРА

Ван Чжиань. Визволення та індивідуалізація в сучасній китайській літературі. *Східна Європа: культура, суспільство, політика*, 3, 200. С. 78–87.

Гундар-Гонгадзе І. Ідентичність як проблема: Статті та есеї. Київ : Дух і літера, 2017. С. 38–39.

Лі Д. Д. Феноменальна фігура історії: естетика та політика в ХХ столітті в Китаї. Берклі : Університет Каліфорнії, 2004. С. 211–213.

Магочій В. *Українська ідентичність: філософсько-культурологічний вимір*. Київ : Академічний світ, 2005. С. 74–75.

Поезія національного визволення в Тибеті. Вірші Міларепи (за перекладом Ярослава Литовченка) (2023). URL: <https://ratnashri.org.ua/milarepa-songs/> (дата звернення: 21.11.2023).

Огнева О. Д. Стан сучасної художньої прози тибетців: автора, мова, адресат. *Китаєзнавчі дослідження*, (1–2), 2021. С. 97–109.

Римаренко Ю. Національна ідентичність. *Мала енциклопедія етнодержавознавства*. Київ : Генеза, 1996. 942 с.

Санг Тсеринг. Тибетська література і національна боротьба. *Тибетський журнал*, 36(4), 2011. С. 91–98.

Скачкова Д. О. Інтерпретація тибетського епосу про царя Гесара в сучасній китайській літературі (на матеріалі роману Алая «Цар Гесар») : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.04. Київ, 2020. 256 с.

Тензін Гятсо. Літературний аспект національної боротьби в Тибеті. *Сучасна тибетська література*, 22(3), 2015. С. 45–56.

Цай Цзінь Тема визволення в китайській сучасній прозі. *Китайська література та культура*, 1, 2008. С. 45–60.

Чжан Л. Протилежності, культурний нігілізм та опозиційна політика: сучасна експериментальна проза в Китаї. *КНР: Журнал азійських студій*, 25(4), 1996. С. 689–708.

Chow Rey. The Age of the World Target: Self-Referentiality in War, Theory, and Comparative Work. *Durham, NC: Duke University Press*, 2007. P. 335.

2021 Country Reports on Human Rights Practices: China (Includes Hong Kong, Macau, and Tibet) (by U.S. Department of States) URL: <https://www.state.gov/reports/2021-country-reports-on-human-rights-practices/china/> (accessed in 21 October 2023).

David Leiwei *Imagining the Nation: Asian American Literature and Cultural Consent*. Stanford, CA: Stanford University Press, 2004. P. 43–44.

Hillman B. *Studying Tibetan Identity*. The Sage Handbook of Contemporary China. London: Sage Publications, 2018. P. 713–731.

Kang Liu *Reading Chinese Transnationalisms: Society, Literature, Film*. Hong Kong: Hong Kong University Press, 2004. P. 345.

Kehoe T. *I am Tibetan? An exploration of online identity constructions among Tibetans in China*. *Asian Ethnicity*, 2015. P. 314–333.

Lydia H. *Translingual Practice: Literature, National Culture, and Translated Modernity—China, 1900–1937*. Stanford, CA: Stanford University Press, 1992. P. 480.

Mayer F. *Buddhism and psychedelic drugs*. New Orlean: Shambala Press, 2023. P. 234.

Paul Hattaway. *Operation China: Introducing All the People of China*. William Carey Library Pub, 2003. P. 220.

Tashi Dendrub *The Struggle for Modern Tibet: The Autobiography of Tashi Tsering*. *Tibetan Journal*, 29, 2008. P. 65.

ТЕКСТИ ДЛЯ АНАЛІЗУ

阿来. 月光下的银匠. 上海文艺出版社, 1973. 345–356页.

REFERENCES

Van Chzhyan. (2005), *Vyzvolennia ta individualizatsiia v suchasni kytaiskii literaturi*. *Skhidna Yevropa: kultura, suspilstvo, polityka*, 3, P. 78–87. (In Ukrainian)

Hundar-Honhadze I. (2017), *Identychnist yak problema: Statti ta esei*. Kyiv: Dukh i litera, pp. 38–39. (In Ukrainian).

Li D. D. (2004), *Fenomenalna fihura istorii: estetyka ta polityka v XX stolitti v Kytai*. Berkli: Universytet Kalifornii, pp. 211–213.

Mahochii V. (2005), *Ukrainska identychnist: filosofsko-kulturolohichni vymir*. Kyiv: Akademichniy svit, pp. 74–75. (In Ukrainian).

Ohnieva O. D. (2021), *Stan suchasnoi khudozhnoi prozy tybetsiv: avtora, mova, adresat*. *Kytaieznachchi doslidzhennia*, (1–2), pp. 97–109. (In Ukrainian).

Poeziia natsionalnoho vyzvolennia v Tybeti. *Virshi Milarepy (za perekladom Yaroslava Lytovchenka)* (2023) URL: <https://ratnashri.org.ua/milarepa-songs/> (accessed in 21 November 2023). (In Ukrainian).

Rymarenko Yu. (1996), *Natsionalna identychnist*. *Mala entsyklopediia etnoderzhavoznavstva*. Instytut derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho NAN Ukrainy. Kyiv: Heneza, 942 p. (In Ukrainian).

Sanh Tserynh (2011), *Tybetska literatura i natsionalna borotba*. *Tybetskyi zhurnal*, 36(4), pp. 91–98. (In Ukrainian).

Skachkova D. O. (2020), *Interpretatsiia tybetskoho eposu pro tsaria Hesara v suchasni kytaiskii literaturi (na materialy romanu Alaia «Tsar Hesar») [dys. ... kand. filol. nauk : 10.01.04.]*. Kyiv. 256 p. . (In Ukrainian).

Tenzin Hiatso (2015), *Literaturnyi aspekt natsionalnoi borotby v Tybeti*. *Suchasna tybetska literatura*, 22(3), pp. 45–56. (In Ukrainian).

Tsai Tszin (2008), *Tema vyzvolennia v kytaiskii suchasni prozi*. *Kytaiska literatura ta kultura*, 1, pp. 45–60. (In Ukrainian).

Chzhan, L. (1996), Protylezhnosti kulturnyi nihilizm ta opozytsiina polityka: suchasna eksperymentalna proza v Kytai. *KNR: Zhurnal aziiskykh studii*, 25(4), pp. 689–708. (In Ukrainian).

Chow Rey. *The Age of the World Target: Self-Referentiality in War, Theory, and Comparative Work*. Durham, NC: *Duke University Press*, 2007. P. 335.

2021 Country Reports on Human Rights Practices: China (Includes Hong Kong, Macau, and Tibet) (by U.S. Department of States) (2021) URL: <https://www.state.gov/reports/2021-country-reports-on-human-rights-practices/china/> (accessed in 21 October 2023)

David Leiwei *Imagining the Nation: Asian American Literature and Cultural Consent*. Stanford, CA: *Stanford University Press*, 2004. P. 43–44.

Hillman, B. (2018), Studying Tibetan Identity. *The Sage Handbook of Contemporary China*. London: *Sage Publications*, pp. 713–731.

Kang Liu *Reading Chinese Transnationalisms: Society, Literature, Film*. Hong Kong: *Hong Kong University Press*, 2004. P. 345.

Kehoe, T. (2015), I am Tibetan? An exploration of online identity constructions among Tibetans in China. *Asian Ethnicity*, pp. 314–333.

Lydia H. *Translingual Practice: Literature, National Culture, and Translated Modernity—China, 1900–1937*. Stanford, CA: *Stanford University Press*, 1992. P. 480.

Mayer, F. (2023) *Buddhism and psychedelic drugs*. New Orlean: *Shambala Press*. P. 234.

Paul Hattaway. *Operation China: Introducing All the People of China*. *William Carey Library Pub*, 2003. P. 220.

Tashi Dendrub *The Struggle for Modern Tibet: The Autobiography of Tashi Tsering*. *Tibetan Journal*, 29, 2008. P. 65.

TEXTS FOR ANALYSIS

阿来. (1973) 月光下的银匠. 上海文艺出版社, 345–356页.

Стаття надійшла до редакції 20.12.2023